

Jiří Anderle – humanisti

Helena Lehečková

Taidemaalari ja -graafikko Jiří Anderle (synt. 1936) on tunnetuimpia ja menestyksekkäimpiä tšekkiläisiä nykyaiteilijoita. Hän opiskeli ensin Prahán Taidekorkeakoulussa ja sitten Taideakatemiassa, josta valmistui vuonna 1961. Anderle toimi pitkään kansainvälisesti tunnustetussa Jiří Smecin Mustassa teatterissa, jonka kanssa hän matkusti ympäri maailmaa. Hänellä on ollut yli 120 näyttelyä, suurin osa ulkomailla. Hänen grafiikkansa on palkittu yli 30:llä merkittävällä palkinnolla, mm. Jyväskylän Graphica Creativa '81 - tapahtumassa.

Anderlen teoksia on esillä, paitsi Tšekin taidemuseoissa, myös maailman eturivin gallerioissa (esim. Amsterdam: Stedelijk Museum, Berliini: Nationalgalerie, Bryssel: Musée de l'Art moderne, Lontoo: Victoria and Albert Museum, Moskova: Gos. Muzei A.S. Puškina, New York: Metropolitan Museum ja Museum of Modern Art, Pariisi: Centre Georges Pompidou, Tukhoma: Nationalmuseum). Prahaan valmistellaan parhaillaan hänen pysyvää näyttelyään. Suomalaiset taiteenystävät saivat tutustua hänen töihinsä vuonna 1981 Lahden taidemuseossa tai muutama vuosi sitten tšekkiläisen grafiikan näyttelyssä Helsingissä.

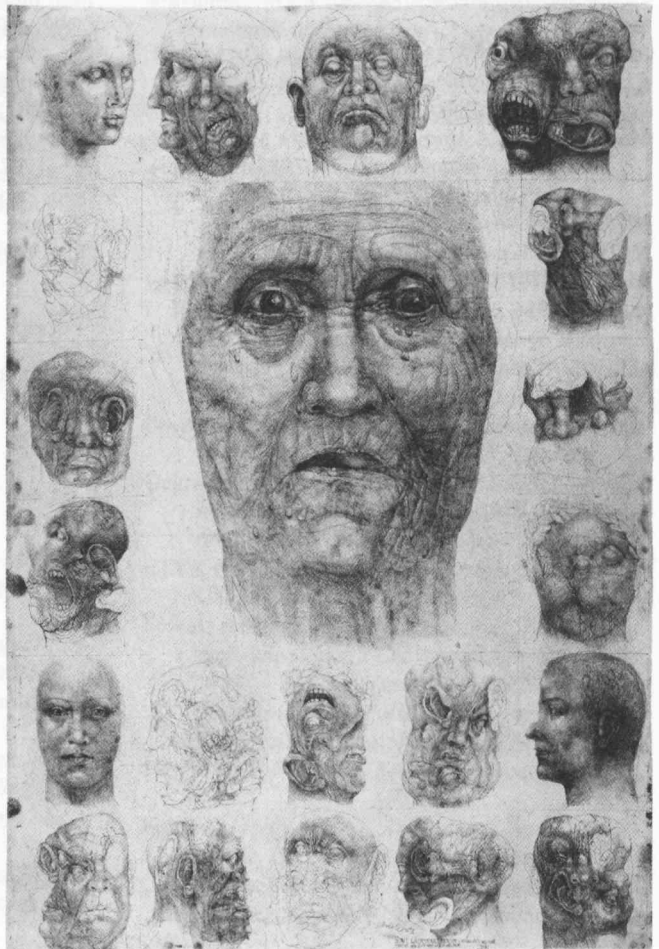
Yksi Anderlen inspiraation lähteistä on ollut Tšekin pääkaupunki. Prahalla on *genius loci*, joka on aina edesauttanut subjektiivisen ja objektiivisen ulottuvuuden kohtaamista. Näin myös Anderlen teoksissa: hän näyttää katsojalle rajattoman kuvitteellisen maailman ja samalla osoittaa nykyelämän polttavia ongelmia.

Anderle käyttää taiteessaan erilaisia tekniikoita: maalausta, piirus-

tusta, grafiikkaa sekä kuvanveistoa. Yhdistävänä tekijänä hänen taiteessaan on aika- ja kulttuurirajat ylittävä humanistinen näkemys, joka käsittelee ihmiselämän peruskysymyksiä. Hän kuvaa usein ihmisen ruumista, jota hän pitää sielun ilmentymänä.

Kirjailija Bohumil Hrabal kirjoitti ystävästään Anderlesta: ”Hän on luonut graafisen ja taiteellisen kuvaelman modernista elämästä, joka liikkuu Danten *Jumalaisen näytelmän* ja Rimbaudin *Kausi helvetissä*-teoksen välillä.

Anderle ei ole tunnettu vain taiteilijana, vaan on viime vuosina tullut suosituksi myös taitavana kertojana. Joka toinen lauantai hänellä on radiossa tunnin mittainen ohjelma, joka koostuu hänen muistel-

par excellence

mistaan ja valitsemastaan musiikista. Hänen kielenä ja värikäs kerrontatapansa ovat yhtä hienos-tuneita kuin hänen maalauksensakin. Anderle myön-tää pitävänsä tarinoista, sekä taiteessa että kirjalli-suudessa. Ehkä juuri siksi hän on ansioitunut myös kuvittajana.

Itselläni on ollut ilo tuntee Jiří Anderle kaiken yllämainitun lisäksi myös syvällisenä ajattelijana ja sympaattisena ystävänä. ”Uskon, että se vaihe, jolloin taide ja huvipuisto ovat sulautuneet yhteen, jää historiaan vain marginaalisena poikkeavuute-na”, hän sanoo. ”Ja kaikesta virtuaalitodellisuudesta huolimatta: mikään tietokone ei voita ihmisen ai-voja yhdistettynä käteen ja silmään. Käsi joka ikuis-

taa ajatuksen kankaalle – se on maailman ihme!”

Kirjailija Bohumil Hrabal väitti: ”Ihmiselämäl-lä ei ole *happy endiä*.” Jiří Anderle tuntuu olevan samaa mieltä, mutta hän taistelee epätoivoa vas-taan määrätietoisella työllä. ”Ihmisen täytyy aset-taa itselleen maksimaalisia tavoitteita. Luoda itsel-leen esteitä. Minä jatkan etsimistä. Jos löytäisin, en enää olisi kiinnostunut.” Näin hän tiivistää asen-nettaan, joka on johtanut kiivaaseen työtahtiin ja merkittäviin tuloksiin.

Anderle sanoo, että lahjakkuus on vain pieni osa hyvän taiteilijan ominaisuuksista. ”Tärkeintä on kova työ ja nöyrä keskittyminen. Lahjaa täytyy ke-hittää ja hedelmöittää uusilla virikkeillä. Ilman luo-mishimoa ja tietoisia uhrauksia ei

synny mitään kunnollista.”

Ero taiteilijan ja käsityöläisen vä-lillä näkyy Anderlen mukaan teok-sen verbalisoinnissa. Käsityöläisen tuotoksia voi kuvailla sanoin, kun taas Mona Lisa on sanoinkuvaamaton. Vaikka kuinka rikasta ja kaunista kiel-tä käyttäisi, todellisen taideteoksen perimmäistä luonnetta ei voi tyhjen-tävästi kuvata. Jokainen taulu sätei-lee taiteilijan rakkautta, elämyksiä, haaveita ja unelmia. ”Minun ohjel-mani perustuu todellisuuden ja me-taforisen mielikuvituksen vastak-kainasetteluun, joka voi herättää kat-sojassa erilaisia tunteita”, kiteyttää Anderle luomisstrategiansa.

Kaiken kaikkiaan Jiří Anderle on humanisti *par excellence*, laaja-alai-nen kulttuurihenkilö, joka ei tyydy vain puhtaasti esteettiseen ilmaisuun, vaan ottaa myös laaja-alaisesti kan-taa maailman menoon.

